

**Yörük Kışlağından Kırsala, Kırsaldan Kentsele:
Döşemealtı'nda Sosyal Değişme ve Kırsal Soylulaştırma**

*From Nomad Winter Quarters to Rural, From Rural to Urban: Social Change and Rural
Gentrification in Döşemealtı*

Sevinç GÜÇLÜ*

 0000-0002-3814-3918

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 23. 03. 2021
Düzeltilme Talebi: 17. 05. 2021
Son Düzeltilme: 26. 07. 2021
Kabul: 29. 07. 2021
Online Yayım: 15. 08. 2021

Anahtar Kelimeler:

Kent Sosyolojisi
Kırsal Alanlar Sosyolojisi
Soylulaştırma
Sosyal Değişme
Döşemealtı

ARTICLE INFO

Submitted: 23. 03. 2021
Revision Requested: 17. 05. 2021
Final Revision Received: 26. 07. 2021
Accepted: 29. 07. 2021
Published Online: 15. 08. 2021

Keywords:

Urban Sociology
Rural Sociology
Gentrification
Social Change
Döşemealtı

ÖZ

Bu çalışmada 2000'lere kadar kırsal karaktere sahip olan Antalya Döşemealtı ilçesinin nüfus verileri ve gözlemler ışığında sosyal değişme ve kırsal soylulaştırma incelenmiştir. Günümüzde kentsel kesimde karşılaşılan kentsel değişim ve soylulaştırma pratikleri kırsal kesimde de deneyimlenmektedir. Küreselleşme süreci ile bazı kırsal alanlar (doğal, tarihi ve turistik özellikleri nedeniyle) birer meta haline dönüşmeye başlamıştır. Kırsal alanlar, kente göre daha doğal, sağlıklı ve kentin karmaşasından uzaktır. Ulaşım ve iletişim teknolojilerinin de gelişmesi ile bu durum kentten kıra göçlere neden olmakta, kırsal alanda hem ekonomik hem de sosyo-kültürel değişimlere yol açmaktadır. Literatürde kırsal soylulaştırma çalışmaları artmaya başlamıştır. Kırsal alana yerleşen kentliler, sahip oldukları ekonomik güç ve sınıfsal farklılıkları nedeni ile kırsal alanda baskın hale gelmekte, kente özgü alışkanlıkları ve beğenileri kırsal alana taşımaktadırlar. Ancak bu durum kırsal alanda da kentsel alanda yaşanan sosyal ve ekolojik problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca kentsel kesimden göç edenler ile kırsal alanın sakinleri arasında da etkileşim sorunları ortaya çıkabilmektedir. Bu anlamda çalışmanın kırsal alanlar sosyolojisi açısından literatüre katkıda bulunması beklenmektedir.

ABSTRACT

In this study, social change and rural gentrification were examined in the light of population data and observations in Antalya Döşemealtı district, which had a rural character until the 2000s. Today, urban change and gentrification practices encountered in urban areas are also experienced in rural areas. Some rural areas (due to their natural, historical, and touristic features) have started to turn into commodities with the globalization process. Rural areas are more natural, healthy, and far from the chaos of the city compared to the city. With the development of transportation and communication technologies, this situation causes migration from the city to the countryside and causes economic and socio-cultural changes. Rural gentrification studies have started to increase in the literature. Urban dwellers who settle in rural areas become dominant in rural areas due to their economic power and class differences. They carry their city-specific habits and tastes to rural areas. However, this situation causes the emergence of social and ecological problems in rural areas and urban areas. In addition, interaction problems may arise between migrants from urban areas and residents of rural areas. In this sense, the study is expected to contribute to the literature regarding the sociology of rural regions.

*Yazar İletişim/ Corresponding Author: Sevinç Güçlü (Prof. Dr.), Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya, Türkiye
✉ sguclu@akdeniz.edu.tr

Kaynak Gösterimi/ Citing This Article: Güçlü, S. (2021). Yörük kışlağından kırsala, kırsaldan kentsele: Döşemealtı'nda sosyal değişme ve kırsal soylulaştırma. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2 (2), 75-93. Doi: 10.52108/2757-5942.2.2.5

1 Giriş

Bu çalışmada metropol kentlerin nüfus ve yapılaşma açısından giderek yoğunlaşması sonucunda yakın çevrelerinde yer alan kırsal alanlardaki yerleşimlerin nüfus artışı ile karşılaşması ve sosyal yapılarının değişiminin, kentsel saçaklanma ve kırsal soylulaştırma kavramları açısından değerlendirilmesi ele alınmaktadır. Yeni mekân tartışmalarında kent-kır ölçeklerinin geçişkenliği ve belirsizliği, kırsal nerede bittiği, kentin nerede başladığı sıklıkla vurgulanmaktadır. Toplumda yaşanan sosyo-ekonomik değişimler kent nüfusunun tercihlerini etkileyerek, kentin farklı bölgelerine, özellikle de yakın kırsal bölgelere taşınmaları sonucunu doğurmuştur. Soylulaştırma, genellikle kent ölçeğinde teorize edilmekte, bu çalışmada ise kırsal ölçekteki yansımaları ele alınmaktadır. Kentte sıklıkla karşılaşılan soylulaştırma pratiklerinin kırsal kesimde nasıl deneyimlendiği ele alınacaktır. Antalya kenti de 2000'den sonra nüfus baskısı ile karşılaşmış ve Döşemealtı, Kepez, Varsak, Lara, Kundu bölgelerinde yeni yaşam alanları ortaya çıkmıştır. Bu bölgelere hem yeni kırsal göçler hem de kent merkezinden göçler söz konusu olmuştur. Bu durum yerleşilen kırsal alanların sosyal ve ekonomik yapılarını etkilemiştir. Makalemizde 2000'lere kadar kırsal karaktere sahip olan Döşemealtı ilçesi bağlamında nüfus verileri ve gözlemler sosyolojik olarak değerlendirilecektir.

2 Soylulaştırma Sürecini Kavramsallaştırmak

Soylulaştırma süreci sosyal ilişkilerin mekânda vuku bulmasının, toplumsal ve iktisadi değişimin yapıyı çevreyi etkilemesinin bir örneği olarak anlaşılmalıdır. Castells'in de belirttiği gibi,

“Kentler tüm sosyal gerçeklik gibi fiziksel varlıklarının yanı sıra kültürel anlamları, sosyal örgütlenmedeki ve insanların yaşamlarındaki rolleri açısından tarihsel ürünlerdir. Kentsel değişimin temel boyutu kentsel anlam üzerine toplumsal sınıflar ile tarihsel aktörler arasındaki tartışma, sosyal yapıda mekânsal biçimlerin önemi ve tüm sosyal yapı ile ilişkili olarak kentlerin bağlamı, hiyerarşisi ve kaderidir.”

Soylulaştırma değişen sosyal ilişkilerin ve toplumsal sınıfların mekandaki entegrasyonunun görünür bir ifadesi olmaktadır (Williams, 2015: 83-111).

Literatürde soylulaştırma geleneksel olarak kentsel araştırma gündemleri ile ilişkilendirilmiş olsa da kırsal alan araştırmacıları bu geleneksel kentsel temaları kırsal alanlara uyarlamışlardır. Birçok yönden kırsal soylulaştırma kentsel soylulaştırma ile çok benzerdir, her iki olgu da uzun zamandır orada yaşayanları yerinden etme, mekânı metalaştırma ve üretim alanlarından tüketim alanlarına geçişi içerir. Kırsal soylulaştırmada anahtar öge, “doğanın” göreceli önemidir. Sermaye ve doğa arasındaki ilişki, incelenen önemli bir konudur. Soylulaştırma kavramı kent sosyolojisinde eleştirel bağlamda kullanılmaktadır. Mekânın metalaşması ve mekânda sınıfsal yapının değişimi olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmada da incelenen alanın kırsal niteliklerinin dönüşümü ve mekânın metalaşması, toprakların el değiştirmesi anlamında düşünülmelidir.

Kırsal alanlarda yürütülen ekonomik faaliyetler toprağa ve hayvancılığa dayanmaktadır. Dolayısıyla tarım ve hayvancılık en önemli geçim kaynakları arasındadır. Kapitalizm ile birlikte gelişen karlılık ve pazar için üretim düşüncesi tarım alanlarında büyük aile tarımcılığı ve küreselleşen tarım şirketleri aracılığıyla küçük tarım işletmelerini özellikle gelişmekte olan ülkelerde yok olma durumuna getirmiştir. Özellikle makineleşmenin gelişmesi ile birlikte tarımsal iş gücüne duyulan ihtiyaç da azalmıştır. Bu bağlamda da kırsal alanlarda yaşayan nüfus kentlere doğru akın etmiş kalabalıklaşan kentler genişlerken tarım alanları giderek daralmıştır. Dolayısıyla sadece yaşam biçimini devam ettirmek için tarımsal faaliyetler ile uğraşan kırsal nüfus hem azalmış hem de yoksullaşmıştır. Bunun sonucunda kırsal alanlar kapitalizmin gelişmesi ile birer artı-değer formuna dönüştürmekte ve kırsal soylulaştırma süreci söz konusu olmaktadır. Egemen eğilim başlangıçta daha ucuz evlerle, yakın dönemde ise sağlıklı huzurlu doğal bir yaşam biçiminin pastoral bir vizyonu ile cezbedilen orta sınıf göçmenlerin köylere göçmesi şeklindedir. (Özgen, 2018: 30)

“Küreselleşme süreci ile bazı kırsal alanlar birer meta haline dönüşmeye başlamıştır. Bu metalaşma sürecinde kullanılan temel argümanlar ise; kentteki yaşam kalitesinden farklı bir yaşam kalitesi ve kente göre daha sağlıklı ve huzurlu bir yaşamdır. Bu bağlamda kırsal alanlar, kentteki bireyler için; kentin karmaşıklığından, yoğunluğundan kısa bir süre de olsa kurtulup kendini doğal yaşama bıraktığı alternatif bir yaşam biçimini oluşturmaktadır. Yani kırsal alanlar kentli bireyler için alternatif bir yaşam biçimi olarak sunulmakta, metalaştırılmaktadır. Ancak gelişen süreç içerisinde bu romantik söylemler yerini ekonomik metalaşmaya, tüketim üzerinden kırsal alanların dönüşümüne, yapay doğallıkların oluşmasına neden olmaktadır. Tarımsal arazi ve konutlarda meydana gelen bu temel değişim kırsal alana özgü geleneklerinde değişmesine neden olmaktadır. Bu açıdan kırsal soylulaştırma süreci hem ekonomik hem de sosyo kültürel açıdan kırsal yaşamı derinden etkilemektedir.” (Özen, 2019: 45-48)

Kırsalda yaşanan dönüşümlerin görünür olduğu bir diğer alan ise kırsalın giderek kentleşmesi ve kentlerden kırsal alanlara göç olarak ortaya çıkmasıdır. Özellikle ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi, bazı mesleklerin evlerden icra edilebilir hale gelmesi ile köylerde ikamet etmek isteyen insanların sayısında artışa neden olmaktadır. Literatürde counter-urbanization olarak kavramsallaştırılan bu süreçler esasında kentlerden köylere doğru bir karşı göç hareketine gönderme yapmaktadır. Kavram, basitçe köylerde yaşamaya başlayan kentli çalışanlara gönderme yapmaktadır. Kentlerdeki geniş iş imkanlarından vazgeçmeden kırsal alanlarda ikamet amacıyla kırsala doğru bir göç anlamına gelmektedir. (Perkins, 2006: 243-258)

Kırsalın yeni sakinleri, köylerde yeni ilişki biçimlerinin doğmasına neden olmaktadır: Yabancı kavramı. Kırsal alandaki güvene dayalı ilişkiler yok olmaktadır. Köyde yaşayan ama toprakla ilgisi olmayan birey tipi yaygınlaşabilmektedir. Bu süreçte köy tanımı da değişmektedir. Kırsal alanda bir yandan kentten uzak, konforlu bir yaşam tarzı, öte yandan bir yatırım ortaya çıkmaktadır.

Kırsal göç eden kentlilerin, geldikleri mekânı olumlu yönde dönüştürdüğüne dair hatırı sayılı bir literatür olduğunu belirten Orhan ve Güneş, yaptıkları literatür taraması ışığında, orta sınıf soylulaştırıcıların yerleştikleri yeni mekânda konfor ve estetik ölçütlerini önemsedikleri için çevre örgütleri ve siyasi kurumlar aracılığıyla gittikçe artan yerel güçlerini mobilize ettiklerini ve böylelikle yereldeki aktivizmi olumlu yönde etkilediklerini bulguladığını belirtmektedir. Yine toprağa dönüş hareketinin ve kırsal göç edenlerin kırsal toplumu dönüştürme potansiyeli olduğunu belirtmektedir. Bu kişilerin çevre örgütlerine üyeliğinin yüksek olduğunu ve sosyal adalet prensibine göre hareket etme eğiliminde olduklarını vurgulamaktadır. Kırsal yeni gelenler daha eğitilidir ve bu farklılıkları bölgenin karşılaştığı çevre sorunlarının çözümünde önemli etkiye sahip olabilir (Orhan ve Yücel, 2019: 8- 38)

Kentlerin kalabalığından, yoğun temposundan uzaklaşmak, doğa ile baş başa kalmak için kırsal alanlara gelen kentliler bir süre sonra yerleştikleri köylerin sosyoekonomik, sosyokültürel ve mekânsal yapısını etkilemektedirler. Kırsal soylulaştırma olarak tanımlanan bu süreç artan gayrimenkul değerleri nedeniyle yerel halkın mülksüzleşmesine ve kırsal özgü yaşamının yok olmasına yol açmaktadır.

“Türkiye kırsalında bölgesel farklılıklar göstermekle birlikte yoksulluk, işsizlik, temel hizmetlere erişememe gibi sorunlar hala çözülebilmemiş değildir. Bu nedenle ülkemizde kırsal alanlara yönelik stratejiler çoğunlukla kalkınma odaklıdır ve özellikle tarım dışı istihdamı artıran “kırsal turizm” modelleri önerilmektedir. Diğer yandan kırsal kültürel mirasın korunması, kırsal alanların planlanması ve yönetimi konularında yaşanan yetersizlikler, turizm ve soylulaştırma sürecine karşı kırsal alanları ve kırsal toplulukları savunmasız bırakmaktadır.” (Uysal-Başaran ve Sakarya, 2012:2)

Kırsal soylulaştırma ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar, yeni gelenlerin sosyoekonomik profilinin, tercihlerinin, yaşam biçimlerinin, konutların yıl içerisinde kullanım sürelerinin kırsal yaşamı etkilediğini göstermektedir. Kırsal alana yerleşen kentliler sahip oldukları ekonomik güç ve sınıfsal farklılıkları nedeniyle kırsal alanda baskın hale gelmekte, bir süre sonra kente özgü alışkanlıkları ve beğenileri kırsala taşımaktadırlar. Mevcut geleneksel yapı stoğunun restorasyonu,

yenilenmesi, artan yeni yapıların yanı sıra kırsal alanın dokusuyla uyuşmayan (golf için ağaç keserek geniş yeşil alanlar açmak, avlanmayla beraber doğal hayata zarar vermek gibi) kullanımlara yer verilerek kırsal peyzaj değişime uğramaktadır. Değişen sınıfsal yapıya bağlı olarak, yeni gelenler ile yerel halk arasında kültürel çatışmalar ortaya çıkabilmektedir. Yükselen gayrimenkul değerleri uzun vadede yerel halkın, doğduğu köyden ayrılmasına neden olabilmekte, kırsal yerleşim tümüyle el değiştirebilmektedir. Tüm bu süreç kırsal ve kültürel peyzajın değişimine neden olmaktadır. Bu süreç sonunda ortaya köy görünümü, kente özgü yaşam alışkanlıklarının hâkim olduğu yerleşimler çıkmaktadır. Kırsal peyzaj bir dekor haline gelmektedir. (Başaran-Uysal ve 2012:2)

“Soylulaştırma konusunda sınıfsal tartışmalar yapılmakta soylulaştırmada yeni orta sınıfların etkili olduğunu göstermektedir. Bourdieu (1986), sınıf ayrımları için ekonomik kültürel ve sosyal sermaye kavramlarını geliştirir. Ekonomik sermaye kavramı kişinin malvarlığı, bireyin mesleği ve boş zaman aktiviteleri gösterirken kültürel sermayesi, kişinin eğitim seviyesi, baba mesleği ve benzeri bireyin entelektüel birikimini etkileyen göstergeleri ifade eder. Sosyal sermaye de bireyin toplum içerisindeki itibarı, saygınlığı ve sosyal bağlarını kuracak birikimdir. Buna göre soylulaştırılan alanlar belli sınıfların kültürel tercihlerine yanıt verecek şekilde dönüşerek kültürel üretimin arttığı çevreler haline gelmektedir.” (Şen, 2005: 127-161)

20. yüzyılın ortalarından bu yana, nüfus hareketi eğilimleri yalnızca kırsal bölgelerden kentteki yeni kalıcı ikamet yerlerine göç değil, aynı zamanda nüfusun şehirden kent dışı ortamlara doğru ters hareketliliği biçimini de alıyor. Yeni biçimler alan ve farklı sosyal aşamaları içeren akışkan göç, (Bauman) tarafından sunulan akıcı modernite kavramı ile de uyumludur. Bu durum göç edilen yerdeki sosyal sınıf yapısının yeniden düşünülmesini de zorunlu kılar. Kırdan kente, kentten kıra göç dinamikleri, sosyoloji ile sosyal coğrafyayı yakınlaştırmakta sosyal alan, coğrafi alanı içine almakta ve dönüştürmektedir.

Bundan yüz yıl önce, kentleşme patlaması ve nüfusun kalabalık megapoller alanında yoğunlaşması birçok sorunu tetikledi. Sosyolojinin kurumsallaşması büyük ölçüde Chicago Okulu üyelerinin (Robert Park, Ernest Burgess, Louis Wirth, Thomas ve Florian Znaniecki vd) şehir ve kentsel yaşam üzerine çalışmalarının bir sonucu olarak ortaya çıktı. 20. Yüzyıl sosyolojisi kentsel sosyoloji haline geldi.

Bu alandaki klasikler kentsel ve kırsal toplulukların nasıl organize edildiğini karşılaştırdı. George Simmel, yaşam tarzı kavramını kullanarak şehri kırdan ayırmıştır. (Simmel, 2002) Ferdinand Tönnies, köyü kişisel ilişkilerin baskın olduğu bir “gemeinschaft” olarak görürken şehir, kararların “ortak iyiye” dayalı olarak alındığı ve resmi ilişkilerin hâkim olduğu bir “gesellschaft” idi. Max Weber, şehri endüstriyel yaşamın kalbi olarak gördü (Weber, 2001). Kentsel topluluk rekabeti ve resmi kontrolü temsil ederken kırsal bölge köylülüğün geleneksel uyumu ile ilişkilendirildi. Chicago Okulu üyeleri çalışmalarında kırsal topluluklardan neredeyse hiç bahsetmemektedirler. Oysa bugün kent sosyolojisinde geline nokta kent kır sürekliliği söz konusudur. Kentin nerede başladığı, köyü nerede bittiği belirsizdir, kırsaldan kentsele kentselden kırsala geçişler söz konusudur.

“Son yıllarda büyük kentlerden Ege ve Akdeniz kırsalına doğru bir nüfus hareketi olduğu gözlenmektedir. Öte yandan uzun zamandır nüfus kaybeden kırsal, bu nüfus değişimi karşısında oldukça savunmasızdır. Doğaya yakın olma ve daha basit bir yaşam isteği ile kırsala yerleşen kentliler aslında beraberlerinde kente dair bir başka ifade ile orta sınıfa ait alışkanlıkları, beğenileri ve konforu da getirmektedirler. Kentten göç alan ve /veya turizm sektörünün geliştiği kırsal alanlarda tarımsal üretim yerini hizmet sektörüne bırakmaktadır.” (Uysal-Başaran, 2017)

Kırsal bölgelerden kentlere göç, günümüzde kırsal alanlara göç şekline dönüşmüştür. Sadece kentsel bölgelerin çekiciliğinin azalması değil, aynı zamanda kırsalın daha yaşanabilir hale gelmesi neticesinde köylerin modernleşmesiyle, kentsel ile kırsal olan arasındaki açığın azaldığıdır. Keyder ve Yenal, Türkiye bağlamında süreci açıklarken, kentlerin “çekiciliğinin” yanısıra köylerin

iticiliğinin azalmasına da vurgu yapmak gerektiğini belirtmektedirler. Ayrıca yazarlara göre, kentten kırsal alanlara göç süreci ile ilgili olarak Türkiye’de yeniden köylüleşme sürecinden bahsetmek de mümkündür. (Keyder ve Yenal, 2015: 186-217)

Kentte ya da kırdaki soylulaştırma sürecinin benzer temel özellikleri vardır:

1- Yeni bir sermaye yatırımı

2- Daha yüksek bir gelir grubunun gelmesi

3- Fiziksel peyzajda değişim

4- Düşük gelir grubunun doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yerinden edilmesi (Davidson ve Lees’den akt. Uysal- Başaran, 2017:37) “Lees, soylulaştırma süreci yaşamış olan yerleşimlerin yeniden bir üst gelir grubu tarafından ele geçirilmesini süper soylulaştırma olarak tanımlamaktadır. “(Uysal-Başaran, 2017:37)

“Yeni metropol gerçeği tüketim ve yaşayan biçimindeki tercihlerin/ değişimlerin etkisi ile, kentten izole, kentten uzakta, kapalı ve korunaklı sitelerin oluştuğu kendi kendine yeten sınır/ kenar (edge) kentlerin oluştuğu, ancak bunun yanında yine kentten izole gettoların oluştuğu, kent merkezinin etkisini yitirdiği merkezlessiz kentleri tanımlamaktadır. Bu süreçte yoğun nüfus hareketlerinin (konut iş merkezleri ve sanayi), kentin saçakları yönünde yer seçtiği görülmektedir.” (Beauregard, 2008’den akt. Yenigül ve Çamur, 2013: 198-231)

Metropoliten kent saçaklarındaki yoğun nüfus hareketleri kentin saçaklarındaki yerleşimlerde özellikle kırsal yerleşimlerde nüfus artışına neden olmaktadır. Bu yerleşimlerdeki nüfus artışı kırsal nüfus artışı değil, eski kırsal yerleşimlerin göç olarak metropoliten kente katılması olayıdır. Counterurbanization olarak literatürde yer alan tersine göç, yani kırın kentleşmesi saçaklanmanın etkisiyle gelişen erişilebilirliğin kolay olduğu kentin yakın çevresinde gözlenmektedir. Ulaşım teknolojisindeki gelişmeler, özel araç sahipliğinin insanları hareketli kılması, kentin saçaklanma alanlarına olan talebi artırmıştır.

“20. yüzyılın son çeyreğinde etkisini daha da yoğun göstermeye başlayan küreselleşme süreciyle birlikte kırsal alanlarda değişim ve dönüşüm devam etmiştir. Küreselleşme politikalarının, neoliberal politikaların ve özellikle kapitalist sistemin tüketim mantığının yerleşimlerin dönüşüm sürecinde etkili olduğu ve bu etkinin kırdaki kurduğu hakimiyet ile açıklanabileceği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Bu süreçte kırsal alanlarda tarım dışı faaliyetlerin gelişmesiyle kırsal alanların içeriğinin değiştiği, üretenden çok tüketen bir kırsal alanla karşı karşıya kalındığı, tarım sektöründen hizmetler sektörüne doğru bir geçiş olduğu söylenebilir. Kırsal alanlar, küreselleşme ve yerleşme söylemleriyle, bu yeni dünya düzeninde potansiyellerini öne çıkarabildikleri sürece gelişimini devam ettirebilmeye başlamış, kentler karşısında cazibesini yeniden kazanmaya başlamıştır. Bu süreçle birlikte kırsal alanlar, tarım ve ormancılığın başat olduğu ama bunun yanında turizm küçük ve orta ölçekte sanayinin ve el sanatları gibi diğer ekonomik faaliyetlerin de önemli olduğu, ekolojik açıdan değerli ve kentli insanlarla sürekli etkileşim halinde olan alanlar olarak gelişmeye devam etmiştir. Bu durum kırsal alanlarda farklı sektörlerin gelişmesi gereğini ortaya çıkarırken, sektörel gelişmelerle birlikte mekânsal gelişmelerin de gerekliliği yönündeki tartışmalara da neden olmuştur.” (Davoudi ve Stead, 2003; Epstein, 2003; Costis, 2003; OECD, 2006; Noronha vd. 2006; Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 2013’ten akt. Yenigül, 2017).

Kırsal alanda kentsel nüfus artışı, yeniden köylüleşme hareketi kavramını da gündeme getirmiştir. Yeniden köylüleşme hareketi kırsal alanlara kentlerden göç ve kırsalda demografik bir değişim ile nitelenmekte, bir yanı ile slow food hareketi olarak da görülebilmektedir (Çiftçi -Yeşiltuna, 2016: 73).

“Kırsal alanlarda tarım dışı sektörlerin gelişmesi ile artan istihdam ve bu istihdama yönelik konut ihtiyacının kırsal alanlarda temini ile kırdan kente göçün yönü kentten kıra olmak üzere tersine çevrilmiştir. Kentlerdeki yoğun nüfus birikimi ve beraberinde getirdiği sorunlarla kentsel alanda yaşamın zorlaşması ile gelişen günümüz popülist yaklaşımları ile doğayı öykünen yaşam biçimi

kırsal alanlarda yaşama isteğine neden olmakta kırsal alanların içeriğinde dönüşüme neden olmaktadır. Özellikle orta ve üstü gelir ve kültür gruplarının kentlerden kaçma fırsatı olarak gördüğü kırsal alanlarda yaşama isteği bu yeni değişim sürecini hızlandırmıştır. Daha önceleri kırsal alanlarda yaşamın bir övünç kaynağı olarak algılanmadığı, yani kentte yaşam hayallerinin kurulduğu dönemden kırsal alanda yüksek yaşam kalitesi sunan konut ve çevresindeki yeni yaşam alanları ile kırsalın Prestij olarak algılandığı bir döneme geçilmiştir.” Kırsal soylulaştırma literatürü, mekâna sonradan gelen üst-orta sınıfların, eğitim düzeyleri ve kentsoylu olmalarına bağlı diğer nitelikleri düşünüldüğünde önemli olumlu katkılarının olabileceğini teslim eder. (Yenigül,2017,20)

Söke Doğanbey köyünde yapılan araştırmada kırsal alana göç edenlerin yerel halk ile ilişkileri şu şekilde değerlendirilmektedir: Domatia örneğinde, yeni yerleşimciler buranın tarihsel ve kültürel mirasının ayağa kaldırılması anlamında önemli katkılarda bulunmuş olsa da literatürün örneklendirdiği türde yerli halk ile soylulaştırıcılar arasında dayanışma ve ekoloji temelli ortak mücadele deneyimlerine rastlanmamaktadır. Öyle ki, iki farklı kesimin bölgenin tanıtımına ve korunmasına ilişkin yaklaşımları oldukça farklıdır. Birbirine çok yakın ve birbiriyle sürekli etkileşim hâlinde olması beklenen iki mekânın gündelik yaşam pratiklerinde büyük bir uçurum olduğu söylenebilir. Eski Doğanbey Köyü'nün yeni sakinleri estetik ve pastoral bir köy fantezisi içerisinde yaşarken hemen birkaç kilometre ötede bildiğimiz anlamda bir köy hayatı sürmektedir. Bu iki köy farklı zamansal uzamlarda yaşar gibidir. Araştırma, iki köy arasındaki temassızlık hâlinin temel nedeninin sınıfsal ve kültürel farklılıklar olduğunu vurgulamaktadır. Kentten kıra gelen yerleşimcilerin kültürel ve sınıfsal özelliklerini kır ölçeğinde sürdürmeye devam ettikleri ve bu hibrit hâlin Yeni Doğanbey köylüleri ile diyaloglarını sınırladığı anlaşılmaktadır (Orhan ve Güneş, 2019: 8-38).

“Kentlerin teknoloji, erişim ve ulaşım olanakları gibi katalizör etkisi gören etmenlerin de yardımıyla kırsal alana ve kırsal yerleşimlere doğru saçaklanarak genişlemesi, kırsal yerleşimlerin çözümlen (e)meyen sorunlarının üzerine kentsel baskıların da eklenmesi, yasal-yönetimsel değişiklikler ile kırsal yerleşimlerin kent statüsüne geçmesi sorunları daha da artırmaktadır. Kırın kendine özgü dokusu bu baskı altına girmekte ve kaybolmaya başlamaktadır. Bunun yanında 'kırsal soylulaştırma' olgusu; büyüme eğilimi sonucunda kentlerin çevrelerindeki kırsal karakterli alanları yutarak bu alanları etkileri altına almaya, bu alanlarda yapısal değişim ve dönüşüme de neden olmaktadır. Çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek isteyen, altyapı gibi ihtiyaca bağlı sorunlarını çözmek isteyen kırsal yerleşimler 'kent gibi olma' durumu ile karşı karşıyadır.” (Çilingir ve Kut-Görgün, 2018: 139-151).

3 Kırsal Soylulaştırma Örneği Olarak Antalya Döşemealtı

3.1 Bölgenin Coğrafi Özellikleri

“Antalya kent merkezinin kuzeyinde yer alan Döşemealtı; Türkiye'nin en eski iskân yerlerinden biri olma özelliğine sahip, uzun süreli bir iskânın izlerini gösteren yaklaşık 11 metre kalınlığında arkeolojik ve jeolojik dolgununun olduğu, Alt Paleolitik dönemden Geç Roma-Erken Bizans dönemine kadar uzun süreli bir iskânın izlerini taşıyan Karain Mağarası'nın yakınındaki ovada kurulmuş bir yerleşim yeridir.” (Dünden bugüne Antalya, 2012, 253)

Bugünkü Döşemealtı yerleşim alanının oluşumunda Yenice Boğazı geçidi ve Döşeme Boğazı geçidi önemli rol oynamaktadır. Yenice Boğazı bölgeyi Batı yönünde bulunan yerleşim birimlerine (Korkuteli Elmalı Muğla ve Denizli) bağlamaktadır. Aynı zamanda Antalya yönüne de bağlamaktadır. Döşeme yolu ise Antalya kentini Hamit bölgesine (Isparta) bağlamaktadır. (Güçlü, 2006: 312 -345)

Yol güzergahlarında köprüler, eski zaman şehirleri önemlidir, üçüncü olarak yol kalıntıları önemlidir. Bugün Akdeniz bölgesinde Döşeme yolu, bazen de Gavur yolu adı verilen, büyük taşlarla döşenmiş, henüz apaçık belli olan parça parça yol kalıntılarıdır (Saraçoğlu, 1989: 652). Döşemealtı: taş döşeli yolun altındaki yer olarak tanımlanmaktadır. (Ercenk, 2010: 49)

Bu durum bize Saraçoğlu'nun belirttiği üzere Döşemealtı olarak tanımlanan ilk coğrafi yerin Döşeme Boğazı yolunun düzlüğe açıldığı, su bakımından iyi durumda olan bölgede kurulmuş İlica, Camili, Eksili, Killik, Karaveliler, Kovanlık, Kevşirler gibi görece eski yerleşimlerin bulunduğu kuzey doğu kesimi olduğunu kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde doğrulamaktadır.

Antalya'dan Kepezaltı'na (Kepez-altı), Kepezüstü'nden de Kırkgöz'e, Yenice boğazına ve kuzeydoğuda Kızıllı'ya doğru serilen, kademeleşmiş iki karakteristik, çok yeri taşlık ve fundalık, susuz, kalker şekillerinden üsttekine Kepezüstü denir. Y. Karaman'ın üstünde, Yenice boğazına doğru olan oldukça geniş ve çamlik alana Düzlerçamı denir ve burası üst sekinin ancak onda biri kadar yer kaplar. Üst sekinin Çubuk boğazı ağzına doğru olan yerlerine, bataklığa ve civarına Kırkgöz denirse de bu da küçük bir alan üzerine yayılmıştır. Lakin, Kırkgöz'ün kuzeydoğusunda, 15 km kadar eninde ve boyunda, düzlükleri ve bayırları da ihtiva eden, su bakımından fakir, içinde 10 kadar köy bulunan köşeye öteden beri Döşemealtı denir. Zira eski zamanlarda ve hatta yakın vakitlere kadar Antalya'dan Burdur'a doğru uzanan yol, şimdiki Çubuk boğazı yolundan değil, bu taraftan geçirdi ve yol büyük taşların döşenmesinden yapıldığı için, yola göre bu tarafın adı da Döşemealtı olarak kalmıştır, yani döşenmiş yolun alt tarafındaki alan demek (Saraçoğlu, 1989: 530). Adını aldığı "Döşemealtı Antik Yolu"nun alt kısmındaki ovada bulunan yerleşim yerleri ile o bölgeye verilen isimle anılan İlçenin İl merkezine uzaklığı yaklaşık 15 km'dir.

Şekil 1. Antalya ilçeleri haritası (Kaynak:

<https://mavisehirantalya.wordpress.com/2017/05/04/antalyanın-ilceleri/>)

3.2 Nüfus Özellikleri

Döşemealtı ilçesi Antalya'nın merkez ilçeleri arasında (Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı) en fazla yüzölçümüne sahip olmasına rağmen en az nüfusa sahip olan yerleşmesidir. Nüfusun %50 si Yeniköy, Çıplaklı, Bahçeyaka, Yeşilbayır mahallelerinde yaşamaktadır. Diğer mahallelerin nüfusları 0 -5000 arasında değişmektedir. Kapladığı alan 687 kilometrekare, nüfus yoğunluğu kilometre kareye 80.7 kişidir (Kapan, 2018: 52-56).

Döşemealtı nüfusu 2020 yılına göre 69.300'dür. Bu nüfus, 35.372 erkek ve 33.928 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %51,04 erkek, %48,96 kadındır (TÜİK, 2020).

Döşemealtı Kaymakamlığı sayfasında 32 mahalle olduğu belirtilmekte ve Döşemealtı Belediyesi resmi sayfasında mahalle muhtarlarının belirtildiği tabloda 32 mahalle isimleriyle belirtilmektedir: Ahırtaş, Akkoç, Altinkale, Aşağıoba, Ayanlar, Bademağacı, Bahçeyaka, Bıyıklı, Camili, Çıgılık, Çıplaklı,

Dağbeli, Dereli, Düzlerçamı, Ekşili, Ilıcaköy, Karaman, Karataş, Karaveliler, Kevşirler, Killik, Kovanlık, Kömürcüler, Nebiler, Orta, Selimiye, Tomalar, Yalınlı, Yağca, Yeniköy, Yeşilbayır.

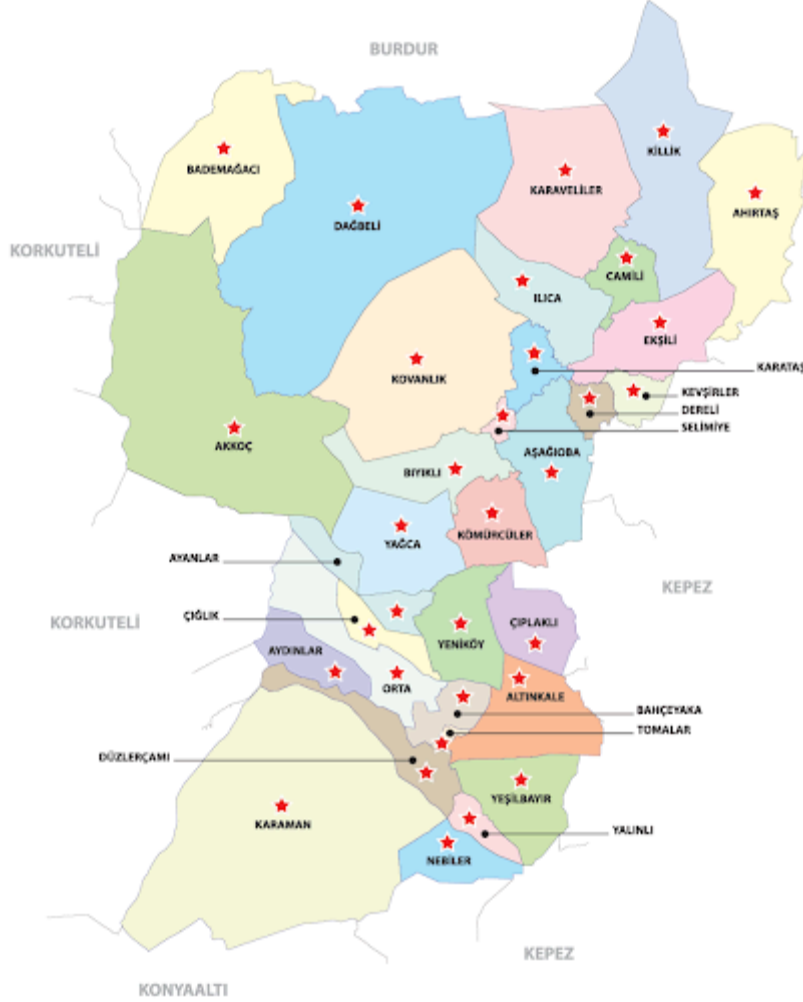
Yıl	Döşemealtı nüfusu	Erkek	Kadın
2008	40637	20461	20176
2009	40555	20414	20141
2010	42433	23341	21092
2011	44272	22313	21959
2012	47497	24415	23082
2013	52013	26678	25335
2014	53554	27412	26142
2015	55462	28497	26695
2016	58451	30080	28371
2017	59948	30789	29159
2018	63186	32288	30898
2019	65794	33610	32184
2020	69300	35372	33928

Tablo 1. Yıllara Göre Döşemealtı Nüfusu

Mahalle	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yeniköy	9819	10799	11724	12507	13534	14137	14837	15832	17073
Bahçeyaka	4678	5253	5740	6076	6918	7483	8157	8853	9679
Çıplaklı	4375	5883	6020	6161	6276	6060	6191	6259	6449
Yeşilbayır	3718	4390	4230	4588	4913	4958	5183	5725	5972
Altinkale	2081	2277	2451	2499	2754	3016	3609	4081	4855
Kömürcüler		2630	2663	3012	3195	3359	3122	3344	3253
Dağbeli		1970	1835	1784	1792	1711	1934	1832	1768
Nebiler	1311	1395	1411	1435	1497	1527	1548	1568	1644

Yalınlı	1134	1232	1232	1246	1294	1351	1386	1397	1463
Kovanlık		1264	1325	1270	1276	1272	1473	1377	1353
Düzlerçamı	1056	1107	1298	1154	1205	1260	1330	1348	1389
Yağca		1238	1257	1310	1320	1319	1414	1338	1344
Bademağacı		1481	1399	1343	1293	1311	1332	1250	1265
Tomalar	864	894	1023	1041	1083	1153	1169	1245	1324
Karaveliler		1194	1180	1124	1114	1094	1106	1072	1048
Orta	804	864	879	904	927	974	1046	1021	1035
Killik		1049	1025	1000	995	976	991	995	1003
Karataş		811	852	878	899	874	915	926	955
Ekşili		863	848	823	836	827	870	859	881
Çığlık	808	803	802	788	811	785	800	786	806
Ayanlar		675	699	697	684	690	705	711	726
Ilıcaköy		540	549	572	578	588	698	668	696
Aydınlar		627	635	626	649	645	639	648	641
Karaman	492	553	524	522	529	545	560	555	595
Camili	672	471	440	442	428	421	453	410	406
Ahırtaş		517	474	443	425	402	405	400	385
Aşağıoba		325	343	348	346	345	348	361	362
Akkoç		336	327	313	317	304	300	303	293
Kevşirler		207	192	196	189	198	252	227	224
Dereli		146	153	148	161	160	164	160	166
Bıyıklı		162	165	153	155	135	181	159	172
Selimiye		42	44	44	47	55	59	56	49

Tablo 2. Döşemealtı Mahallelerinin Yıllara Göre Nüfusu

Şekil 2. Döşemealtı mahalleleri (Döşemealtı Belediyesi, 2016)

3.3 Bölgenin Tarihi ve İdari Özellikleri

“Yakın dönemde 1934 yılından beri ikamet edilen ve o yıllarda Kırkgöz-Yeniköy olarak da bilinen bu bölgenin, 1934 yılında zamanın Valisi Haşim İŞCAN tarafından buradaki iskân evlerine Kıbrıs’tan getirilen 60 kadar Türk vatandaşı ailelerin, Korkuteli Kızılcaadağ mevkiinden gelen ailelerin ve çevre illerden gelen yörüklerin yerleşmesiyle “YENİKÖY” adı ile bir köyün meydana geldiği, aynı yıl içerisinde de Yeniköy Nahiyesi olarak teşkilatlandırıldığı anlaşılmaktadır. 17 Aralık 1977 yılında “DÖŞEMEALTI” adı ile Belde olan bu yerleşim merkezinin, 5747 Sayılı Kanun’la İlçe statüsüne kavuşturularak, 2008 yılının ikinci yarısından itibaren, Antalya’nın 19 İlçesinden biri olarak “Döşemealtı İlçesi” adı ile hizmet vermeye başladığı görülmektedir.” (Sarı, Demirkaya, Kurt ve Çeçen, 2012; 266).

“Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılması ile 1260 yıllarında bölgeye hâkim olan Hamidoğulları zamanında bölgeye yerleşmeye başlayan Karakoyunlu ve Sarıkeçili gibi Yörük aşiretleri yerleşim birimlerini oluşturmuşlardır. Antalya ve çevresinin 1390 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmesi yöreyi Teke sancağı adı altında Konya’ya bağlamıştır.1934 yılında Korkuteli- Kızılcaadağ bölgesinden gelen ailelerin yerleştirildikleri ve Kırkgöz-Yeniköy adı

verilen köye Kıbrıs' tan gelen aileler ve göçebe olarak yaşayan Yörükler de katılarak, bugünkü Döşemealtı ilçesinin ilk halk tabanı oluşmaya başlamıştır. Döşemealtı adının tarihçesi ise şöyledir. Antik çağda sahildeki Pamfilya kentleri ile iç kesimlerdeki Pisidia kentlerinin birbirine bağlayan yollardan birisi olan ilçe merkezine 9 km. uzaklıkta bulunan Derbent Boğazındaki döşeme taş yolundan almıştır. Bizans, Selçuklu, Osmanlı Dönemlerinde de faal olan döşeme yol yakın zamana kadar yörükler tarafından göç yolu olarak da kullanılmakta idi. Döşeme taşlardan oluşan ve 4 metre genişliğindeki yol bu bölgenin Döşemealtı olarak isimlendirilmesine neden olmuştur. Son olarak, 22 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5747 sayılı, 'Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ' ile bölgedeki Yeşilbayır, Düzlerçamı ve Çığlık Belediyelerinin 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri ile tüzel kişilikleri son bulmuş ve mahalleleri ile Döşemealtı Belediyesine katılarak toplam 14 mahalleden oluşan Döşemealtı İlçe Merkezi oluşmuştur."

Başlangıçta Döşeme boğazının düzlüğe açıldığı, içinde sınırlı sayıda köy olan küçük bir bölgeden ibaret Döşemealtı'nın ilçe olmadan önceki bağlı kasaba- köy durumu şöyledir:

Çığlık, Düzlerçamı (Yukarı Karaman ve Nebiler'in birleştirilmesiyle), Ekşili, Karaveliler, Yeniköy ve Yeşilbayır olmak üzere 6 belediye örgütü; Ahırtaş, Killik, Camili, Ilıca, Kovanlık, Dereli, Kevşirler, Karataş, Selimiye, Kızıllı, Aşağıoba, Bıyıklı, Yağca, Kömürcüler, Çıplaklı, Başköy, Odabaşı, Kirişçiler, Çamlıca (Hotuşlar) olmak üzere toplam 19 köy bulunmaktaydı. Belediye ve köy statüsündeki yerleşme sayısı toplamı 25 idi.

1932 yılında yayınlanan Cumhuriyet'in Onuncu Yılı'nın Eşiğinde Antalya Coğrafyası adlı eserde Antalya'nın idari durumu başlıklı tabloda 32 köyü olan Döşemealtı nahiyesinden sözedilmektedir. (Güçlü,2018:34) 1 Haziran 1970 tarihi itibarı ile Antalya vilayetinin 11 ilçesi, 22 bucağı, 608 köyü vardır bucakların 6'sı merkez ilçeye bağlıdır, köylerin ise 13'ü merkeze 22'si Aksu (Macun)'a, 23'ü Döşemealtı Yeniköy'e ve 6'sı Kemer bucağına bağlıdır (Güçlü, 1997: 37).

Döşemealtı Kaymakamlığı sitesinde de yukarıdaki bilgileri genişleten şu açıklama yer almaktadır: 2008 yılı başında Vali Alaaddin Yüksel'in "Antalya'nın kuzeyinde bir ilçe oluşturulması gerekliliğine ilişkin" açıklaması basında yer aldı. Vali Yüksel açıklamasında "kent kuzeye büyüyor, il merkezinden kuzeydeki bölgeye hâkim olmak yönetmek zorlaşıyor. Orası Kaymakamlık statüsüne kavuşturulmalı. Döşemealtı merkezde yeni bir ilçe oluşturulması konusunda gerekli başvuruların yapıldığını" açıklıyordu. Bu açıklamanın ardından çıkartılan bir yasa ile Merkezi Yeniköy olmak üzere Döşemealtı adı ile yeni bir ilçe oluşturularak Yeşilbayır, Çığlık, Düzlerçamı (Yukarı Karaman ve Nebiler), belediyeleri yeni ilçenin mahalleri haline getirilirken Çubuk Boğazı ötesindeki Dağbeli ve Bademağacı ile Ekşili, Karaveliler beldeleri yeni ilçeye bağlandı. Bu oluşumla birlikte Döşemealtı'nın yerleşim yapısı değişti.

"28 Mart 2008'de yürürlüğe giren 5747 sayılı kanun ile Antalya'nın 5 merkez ilçesinden biri olan Döşemealtı'nın ilçe merkezi ile Antalya'nın il merkezi arası 20 kilometredir. Önceleri adını Düden Şelalesi'ni besleyen Kırkgöz gölünden almış, ardından uzun yıllar kışlak olarak Kırkgöz'ü, yaylak olarak da Korkuteli Kızılcadağ mevkiini kullanan Yörük aşiretlerinin 1934 yılında iskân edilmesi ile Kırkgöz -Yeniköy olarak kurulmuştur. 1940'lara doğru dönemin Antalya Valisi Haşim İşcan tarafından 60 adet iskân evi yaptırılmış ve bu konutlara Kıbrıs'tan gelen aileler yerleştirilmiştir. Bölgede göçebe olarak yaşayan diğer Yörüklerin aşiretlerinin de yerleşik düzene geçmesi ile Kırkgöz- Yeniköy genişleyen bir köy olmuş, böylelikle Yörükler ve Kıbrıslı aileler Döşemealtı'nın kurucu halk tabanını oluşturmuştur. 1970'li yılların başında Yeniköy Nahiye Müdürlüğü 17 Aralık 1977 yılında 2711 nüfusa ulaştığından belediye teşkilatı kurulmuş ve Kırkgöz-Yeniköy, "Döşemealtı Belediyesi" ünvanını almıştır." (Http://dosemealti.gov.tr/ilçe-tarihçemiz).

"Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihsel Gelişimi Antalya Belediyesi 1984 yılında yürürlüğe giren 3030 sayılı yasa'nın dayanak oluşturduğu yapılanma içerisinde, kentin yönetim statüsünün değiştiği 1993 yılı, yeni bir sürecin başlangıcı olmuş, 504 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Antalya Belediyesi, büyükşehir belediyesi statüsü almış ve Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı olmak üzere üç alt kademe belediyesi kurulmuştur. 5216 sayılı Yasa öncesinde, Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı Belediyelerinin

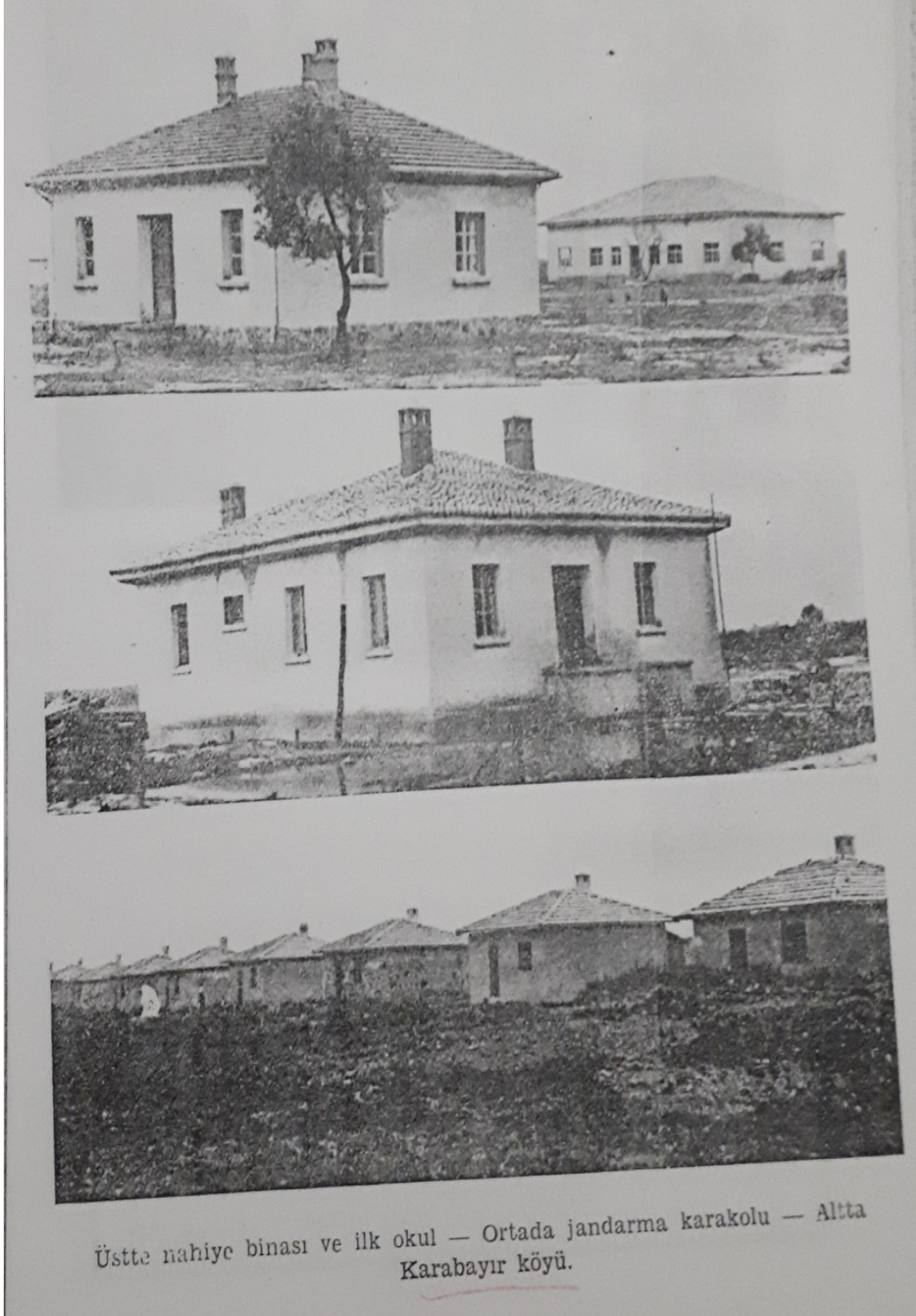
oluşturduğu büyükşehir belediyesi alanı 420 km² bir sahayı kapsarken, 5216 Yasa sonrasında yasa'nın öngördüğü düzenleme ile 1381 km² çıkmıştır. (Valilik binasını merkez kabul eden ve yarıçapı 20 km olan daire ile tanımlanan) yeni sınırla, Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı Belediyelerine, Aksu, Beldibi, Çalkaya, Çiğlik, Doğan, Döşemealtı, Düzlerçamı, Pınarlı, Varsak, Yeşilbayır ve Yurtpınar Belediyeleri de eklenmiştir .5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla Konyaaltı, Kepez, Döşemealtı, Aksu ve Muratpaşa ilçe belediyesi olmak üzere 5 ilçe belediyesi kurulmuştur .6360 sayılı kanunla 2014 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinden sonra Antalya ili mülki sınır kabul edilmiş ve il içerisinde kalan toplam (20.749 km²) 19 ilçe Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin İlçe belediyeleri olmuştur. Büyükşehir sınırı yaklaşık bir önceki sınırın 150 katı büyüklüğüne ulaşmıştır.” (Hansu, 2015; 25, 85– 92).

3.4 Yörük Obalarının Kışlağından Köy Olma Sürecine

Döşemealtı bölgesinde kışlayan Yörük obaları için yerleşmenin miladı,1941 yılının 18 Şubat günü Milletvekili Rasih Kaplan, Vali Haşim İşcan ve il bürokratlarının Yeniköy'de yaptıkları inceleme gezisi ve ardından halkın katılımıyla yapılan toplantıdır. O gün, Kırkgöz-Antalya karayolunun doğusundaki Başından Yoklu (Başköy), Kirişçiler, Çıplaklı, Odabaşı gibi göçebe mührü olan Yeni Osmanlı asıllarının ve yakın batısında kışlayan Kızılcaadağ çevresindeki Yalınlı, Nebiler, Yukarı Karaman, Piyadin köylerinin muhtarları ile oymak ve köy ileri gelenlerinin Vali, milletvekilleri, İl bölge ve idare müdürlerinin önünde “yerleşme isteklerini” dile getirmeleri ile o zamana kadar kışlak ağırlıklı olarak kullanılan Döşemealtı düzlüğünün orta ve güney kesimleri köyleşme sürecine girecekti.(Ercenk, 2010: 158)

O yıllarda bölgeyi gezen Vali Nurettin (Va-Nu) 1944 yılında yayınladığı Antalya kitabında Antalya'dan Burdur'a giden yol üzerinde yapılanma halinde 2 yepyeni köy gördüğünü yazar. Biri Kıbrıs'tan göçen Türklere hükümetimizin hediye ettiği muntazam evlerden mürekkep (oluşan) kiremitli damları, odalarında dokuma tezgâhları, önünde yemiş bahçeleri Cumhuriyet meydanında öğretmenli ve eğitimci koskoca okul, nalbant, bakkal vesair dükkanları... Bir de halk odası. Vali Nurettin'in yukarıdaki satırlarda anlattığı yer Döşemealtı ilçesinin merkezi bugünkü Yeniköy'dür. Kitabında görüşlerini şöyle belirtir:

Antalya'dan Burdur'a giden yol üzerinde yapıma halinde iki yepyeni köy gördüm. Biri Kıbrıs'tan göçen Türklere hükümetimizin hediye ettiği muntazam evlerden mürekkep: kiremitli damları, odalarında dokuma tezgâhları önlerinde yemiş bahçeleri köyün Cumhuriyet meydanında öğretmenli ve eğitimci koskoca okul, resmi dairecikler. Nahiye müdürünün ve karakol komutanının evleri. Nalbandı, bakkal vesair dükkanları. Bir de halkodası ki halkevinin küçüğüdür. Türkiye'de ilk defa olarak bu tipte burası yapılmıştı. Sahnesi, temsil salonu, sıhhi yardım kısmı ile cümlesi pek makul bir planla bina ediliyor. Kıbrıslar köyünün biraz daha berisinde ve aynı yol üzerinde bir de Göçebeler köyü yapılmış, bitmiş. Evler tamam. Sadece yukarıda bahsettiğim umumi müesseseler tamamlanmamış. Köylülüğe terfi edecek olan şimdiki göçebeler “imece” dedikleri elbirliği usulü ile ve ustaların nezareti altında müstakbel köylerini tamamlamak üzere çalışıyor. Yeni hükümet binaları: Gündoğmuş ve Elmalı kazalarında ve Döşemealtı nahiye Merkezi Kırkgöz köyünde olmak üzere 3 yeni hükümet binası yapılmıştır. (Va-Nu, 1944: 22).

Şekil 3: 1940'larda Döşemealtı (Kaynak: Va-La Nurettin, Antalya İkinci Dünya Harbi İçinde Nasıl Güzelleşebildi? Kenan Matbaası İstanbul 1944: 22)

Hilmi Ziya Ülken, Nurettin Şazi Kösemihal ve Cahit Tanyol, 1950 yılında yayınladıkları, Döşemealtı köylerinden Karataş Köyü hakkındaki monografik çalışmalarında şunları belirtmektedirler:

Karataş, Antalya vilayetinin Döşemealtı nahiyesine bağlı köylerdendir. Köy, "Döşemealtı" bölgesinin tam ortasındadır. Dağda Tekeoğulları zamanından beri bir döşeme yolu olduğu için bölge bu adla anılmaktadır. Doğuda Karaöz, kuzeyde Melli, batıda dağlar, güney-doğuda da İlyas alanı bulunmaktadır. Bu bölgenin kuzey, batı ve kuzey batı tarafları tamamen dağlarla çevrili, güney ve güney-batı tarafları da geniş bir ovaya açılmaktadır. Bölge Antalya ovasının kuzeye bakan dağ yamaçlarındadır. Karataş köyü, eskiden yerleşmiş Yörük köyleriyle çevrili ve her birine hemen hemen müsavi mesafede bir Muhacir köyüdür. Hububat ekimi yapılan köy, yörük köylerinden sosyal bakımdan farklıdır. Kadınları tarlada çalışmaz. Evleri muntazam ve temizdir. Civar köyler yörük ve hayvancılıkla uğraşırken, bu köy muhacir ve ziraatçıdır. Yörük köylere mayalı ekmeği yapmasını öğretmiş, yerli saban yerine muhacir sabanı kullanmışlardır. Muhacirler arasında evlenmeler tercih edilmektedir (Ülken, Kösemihal, Tanyol,1950: 85-103).

Tahsin Özdemir, 1943-44 tarihli Türk Akdeniz Dergisinde Karataş köyüne ilişkin şunları yazmaktadır: Antalya ovasını baştanbaşa sulayan ve Antalya su şehri adını veren Kırkgöz suyunu geçtikten sonra buradaki karakolun önünde otomobilden iniyor ve bindiğimiz tek atlı bir araba ile Döşemealtı bölgesine doğru yol alıyoruz. Döşemealtı denilen saha 15-20 köyden ibaret, oldukça geniş bir bölgedir. 14 köyünde eğitimli okul vardır. Arabamız Karataş köyünün önünde durdu. Köyün en yaşlısı ile konuşuyoruz. 63 sene evvel Mora Yenişehirinden gelen göçmenlerle kurulan bu köyün, o tarihten beri çocuklarını okutmak imkanını bulamadıklarını, hatta ilk iskanlarında 60 hane olan köyün 32 haneden ibaret kalmasının sebepleri arasında okulsuzluğun aranması lazım geldiğini yana yakıla anlatıyor. Dereli köyüne geliyoruz. Köyün en müsait yerine kurulan okul binası. Burası da 60 sene evvel yerleştirilmiş Yenişehir Türkleri ile kurulmuş bir köy. Camili ve Kovanlık köylerini ziyaret ediyoruz. Bu köylerde de eğitimli okulların planları tatbik edilmiş ve bitirilmiştir (Vilayetimiz Aksu Köy Enstitüsünün üç devrede yetiştirdiği 170 öğretmenden bir kısmının faaliyetlerini yakından görmek için yapılan seyahat) (Özdemir,1943-44: 7-10).

Kıbrıs'tan gelenler tarım; yörükler, hayvancılık yapmaktadır.

"Döşemealtı, adını antik çağda Pamfilya kentleri ile Pisidia kentlerini birbirine bağlayan yollardan birisi olan Derbent boğazındaki günümüzde varlığını koruyan döşeme taş yolundan almıştır. Bizans Selçuklu Osmanlı dönemlerinde işlevini sürdürmüş olan döşeme yol, yakın zamana kadar yörükler tarafından göç yolu olarak kullanılmıştır. Döşeme taşlardan oluşan bu yol Döşemealtı platosuna adını vermiş olup 4 metre genişliğindedir. Bu nedenle yöre halkı "döşeme" yolun geçtiği boğazı "Döşeme Boğazı", yolun altında kalan düzlüğü Döşemealtı olarak adlandırmıştır" (dosemealti.bel.tr).

Döşemealtı ilçesi ve çevresi, zamanında kış aylarında farklı birçok yörük obasına kışlak olarak ev sahipliği yapmıştır. Bunlar arasında yer alan Karahacılı aşireti de Döşemealtı Yeniköy'e kendi kışlaklarına 1934'te iskân olmuştur.

Döşemealtı'nda meskun Yörük aşiretlerinin başlıcaları: Emirler, Karahacılı, Karakoyunlu, Karamanlı, Karatekeli, Karavelili, Kızıllı, Kömürcü, Sarıkeçili, Töngüşlü, Yeni Osmanlıdır. (Ak 2015: 20-83'ten aktaran Mehmet Emre Çelik, 2018).

Döşemealtı'nda Kırkgöz Han, Termessos Antik Kenti, Dağbeli Ariassos Antik Şehri, Evdir Han bulunmaktadır. Yeniköy, Kovanlık, Camili'de halıcılık yapılmaktadır.

Bugün kırsal özelliklerini yitirme sürecinde olan Döşemealtı köylerinde kentleşme öncesi temel iş gücü ve üretim uğraşları şöyle sıralanabilir:

Ahırtaş; otçuluk, salep, kekik, adaçayı, ketre, keçi, koyun,

Killik; meyve, zeytin, akdarı, üzüm, buğday, arpa, keçi, zanaatkarlık,

Karaveliler; üzüm, pekmez, meyve, incir, akdarı, zeytin, zeytinyağı, bal, dokuma, menevrek (şayak), nakliye işleri, koyun, büyükbaş hayvan,

Camili; keçi, büyükbaş hayvan, meyve, zeytinyağı, zeytin, menevrek, çeşitli dokuma, sebze, akdari, zanaat, nakliye işleri,

Ilıca; koyun, üzüm, pekmez, pamuk, tahıl, akdari, bal ve Ilıca gölü çevresinde yapılan su ve kara avcılığı,

Kovanlık; halı, üzüm, pekmez, buğday, arpa, saman, pamuk, keçi, büyükbaş hayvan, bal, balmumu, kovan üretimi, zanaat ve nakliye işleri,

Ekşili; keçi, sebze, meyve, incir, nar, bağ, değirmen, zanaat, nakliye işleri,

Kızılı; palamut, keçi, büyükbaş hayvan, tahıl,

Aşağıoba; koyun, keçi, halı, tahıl, saman,

Kevşirler; koyun, büyükbaş hayvancılık, tahıl, taşıma işleri, halıcılık,

Biyyıklı; büyükbaş hayvan, özellikle manda, koyun, keçi, tahıl, çeltik, pamuk, değirmencilik,

Kömürcüler; koyun, keçi, büyükbaş hayvan, kireç ve kömür yakma, deve ile yük taşımacılığı,

Yağca; keçi, büyükbaş hayvan, meyve, tahıl, pamuk,

Çıglık; keçi, koyun, büyükbaş hayvan, tahıl, pamuk, susam, mısır, zeytin, kömür yakma,

Yeniköy; kuruluşunu izleyen yıllardan itibaren hem idari hem de ekonomik anlamda Döşemealtı'nın merkezi durumuna gelmişti. Tarımda kullanılan motorlu araçların artması ile Yeniköy, bakım, tamir ve ikmal yeri özelliği kazanmıştı. Hizmet ve ticaret gelişmişti.

Karataş, Selimiye (Karadon), Dereli gibi muhacir köyleri, büyükbaş hayvan, koyun, bağcılık, üzüm, pekmez, tahıl, susam, at arabası ile taşımacılık, çevre çiftliklerde ırgatlık yaparak geçinirdi. Döşemealtı'nın hemen bütün köylerinde susam yetiştirilir ve Antalya'da tahin imalatçılarına ve susam değirmenlerine satılırdı.

Çıplaklı, Başköy, Karabayır, Yalınlı, Nebiler, Kirişçiler, Yukarı Karaman, Odabaşı, Hotuşlar gibi yerleşmeler, hayvancılık, zeytincilik, kömür yakma, yakacak kök çıkarma, deve ile nakliyecilik, ağaç kesim işleri, orman işçiliği, pamuk yetiştiriciliği gibi işlerle uğraşıyorlardı.

Camili, Kovanlık, Killik gibi köylerde ipekböcekçiliği de yapılmıştı (Erceenk, 2010: 81-82).

3.5 Döşemealtı'yla İlgili Demografik Veriler Işığında Gözlemler

Tarihsel ve demografik verilere bakıldığında 2000'lere kadar köy karakteri gösteren Döşemealtı bölgesi 2000'lerden sonra heterojen bir nüfus yapısı arz etmeye başlamıştır.

Kırdaki soylulaştırma, kentsel alışkanlıkların köy ölçeğine taşıma girişimi olarak görülmektedir. Burada kırsal doğa, önemli belirleyicidir. Döşemealtı köylerini yerleşmek için seçen kentli bireyler, burada doğayı yeni bir yaşam modeli olarak düşünmektedirler. Köy mekânı, farklı sınıftan kullanıcılar tarafından deneyimlenmekte, kullanılmakta ve metalaştırılmaktadır.

Bölgedeki heterojen nüfusu şöyle kategorize edebiliriz:

- 1) Köylerde yerleşik tarım ve hayvancılık ile geçimini sağlayan yerli nüfus,
- 2) Köylerde yerleşik, esnaf ve zanaatkarlık ile geçimini sağlayan yerli nüfus,
- 3) Köylerde esnaf ve zanaatkarlık ile uğraşan farklı yerleşim birimlerinden göç etmiş nüfus,
- 4) Köylere yerleşen ve mülkiyet edinerek (müstakil ev, güvenli konut siteleri, apartman dairesi, arsa, bahçe, tarla, toplu konut idaresi konutları vb.) burada temelli yerleşen emekli nüfus ve çalışan kentsel orta sınıf,

5) Köylerde mülkiyet edinip yılın belli dönemlerini burada geçiren kentte yerleşik nüfus, (İkinci Konut Sakinleri)

6) Yurtdışında çalışıp burada da mülk edinen ve daimî veya belli dönemlerde köylerde yaşayan nüfus,

7) Antalya Döşemealtı Organize Sanayi Bölgesi, banka, belediye, okul, hastane gibi kamu ve özel sektör kurumlarında çalışan ve eğitim nedeniyle (Özel üniversite ve lise dengi okullar) bu bölgede yaşayan nüfus. (Bu kategorileştirme, 2000 yılından beri bu bölgede yaşayan bir sosyolog olarak tarafımdan yapılan gözlemlere dayalı olarak gerçekleştirilmiştir).

Döşemealtı'ndaki mahalleler de sosyo-ekonomik açıdan farklılıklar göstermektedir. İlçe merkezi olarak Yeniköy, idari kurumların, kamu ve özel sektör kuruluşlarının bulunduğu, Cuma günleri kurulan büyük bir pazar yerine sahip, çok katlı konutların yükseldiği, en fazla nüfusa sahip modern bir kent görünümündedir. Yeşilbayır, Altınkale, Bahçeyaka ve Çıplaklı diğer yoğun nüfuslu yerleşimlerdir. Bu mahallelerde müstakil konutlar bulunmaktadır. Diğer mahalleler görece olarak daha az nüfuslu, kırsal karakteri olan, tarım ve hayvancılığın yapıldığı, doğa ve sessizlik talep eden kentlilerin de tercih ettiği mahallelerdir. Hemen hemen tüm mahallelerde Pazar yerleri bulunmakta, olmayan yerlerdeki mahalle sakinlerinin ise belediye araçlarıyla merkeze ulaşımı sağlanmaktadır.

Döşemealtı bölgesinde yer alan köylerde mülkiyet el değiştirmiştir. Çok çeşitli konut biçimleri ve buna bağlı yaşam tarzları söz konusudur bölgede. Doğal mimarisi ile köy evleri, tarla ve ahırları, müstakil villalar, çok katlı binalar, lüks güvenli konut siteleri, toplu konutlar bölgedeki heterojenliği gözler önüne sermektedir. Ayrıca bölgede imarlı arsa ve ayrıca her türlü konut satışı ile işgal eden çok sayıda emlak komisyoncusunun olması da bölgeye talebin her geçen gün arttığının göstergesidir. Yerleşmek için Döşemealtı'nın seçilme nedenleri, kent merkezinden uzak, doğayla iç içe ama kente ulaşım imkanlarının yakınlık nedeniyle uygun olmasıdır. Komşuluk ilişkileri ve apartman yaşamından farklı, müstakil evlerde eski mahalle yaşamının olması da tercih nedenidir. Yaşlı ve çocuklar için bahçeli evlerin tercih edilmesi söz konusudur. Kimi aileler daimî oturmakta, kimi aileler kentte bulunan evlerini de kullanmaktadır. Bir bahçe oluşturmak, ağaç dikmek, sebze yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bahçe bakımı, ev temizliği, çocuk bakımı gibi işlerde köy sakinlerinden yardımcı eleman alınmaktadır. Köy sakinlerinin bir kısmı da tarlalarını sattıkları için berber, pideci, su ve tüp bayiliği, bakkallık, kasaplık, çeşitli benzin istasyonları ve büyük marketlerde işçilik, ev ve bahçe işlerinde yardımcı yapmaktadır. Köylüler ve soylulaştırıcı kesim arasında yakın ilişkiler bulunmamaktadır. Kentten kıra gelen yerleşimcilerin kültürel ve sınıfsal özelliklerini kır ölçeğinde de sürdürmeye devam ettikleri ve köylülerle sınırlı etkileşim kurdukları gözlenmektedir. Döşemealtı mahalleleri sakinlerinin düzenli olarak işleyen belediye otobüsleri sayesinde kent merkezi ile yoğun etkileşimi söz konusudur. Bölgeye sonradan yerleşen orta ve üst sosyo-ekonomik grupların hemen her ailede bir veya birden fazla otomobil sahipliği nedeniyle otobüs kullanımları sınırlı olup, ulaşım ve diğer sosyal etkileşim türleri açısından kırsal yerli grupla organik etkileşimleri yok denecek kadar azdır. Etkileşim daha ziyade ev ve bahçe hizmetleri nedeniyle yardımcı almaları sürecinde ya da esnaflardan alışveriş sürecinde söz konusu olmaktadır. Döşemealtı bölgesine göç eden, yerleşen kesim içinde yurt dışına çalışmak için giden ve dönen aileler de yer almaktadır. Bu kesimde yer alan aileler yılın belli aylarında evlerinin kapısını açmakta ve daha sonra tekrar Batı Avrupa ülkelerine dönmektedir. Bazıları emeklilikten sonra tamamen Döşemealtı'nda yaşamlarını sürdürmektedir.

Yaşar Okudan doktora tez çalışmasında kentsel ve kırsal aktörlerin perspektifinden kentlerin çeperinde sürdürülebilir bir kent ve kır ilişkisi nasıl geliştirilebilir? Sorusunu sormakta ve Antalya Döşemealtı örneğinde konuyu incelemektedir. Tez çalışmasında seçilmiş örneklem Döşemealtı'daki sosyal ve mekânsal değişim ile ilgili hazırlanmış ölçek uygulanmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. 1980 Öncesi bir yerleşim sistemi Kent veya kır olarak ya da yerleşim büyüklüklerinin kademelenmesine göre tanımlanırdı. Kent tarım dışı faaliyetlerin yer aldığı

mekansal formu ve sınırları belli yerleşimler olarak görülürken kır kentsel özelliklerin eksik olduğu belirli sınırlara sahip yerleşim alanları olarak tanımlanmıştır. 1980'lerden itibaren fordist üretimden post-fordist üretime geçiş ile birlikte değişen üretim biçimlerinin Küreselleşme ve neo-liberal kentleşmenin etkileri ile birlikte dünyadaki tüm kentlerin sosyodemografik, ekonomik ve mekansal yapıları önemli ölçüde değişmektedir. Kır ile kenti ayırt etmek için kullanılan keskin göstergeler ve niceliksel eşikler anlamsız hale gelmeye başlamıştır. Bu çerçevede Antalya Döşemealtı örneğinde kırsal yapı üzerinde neoliberal kentleşmenin etkilerini ele almaktadır (Okudan, 2019).

Okudan'ın araştırmasında Döşemealtı'nın kentleşmesi konusunda bölge sakinlerinde, doğal ve tarımsal alanların ortadan kalkması nedeniyle olumsuz, ancak ticaretin artması, nüfus ve sosyalleşmenin farklı insanlarla tanışma fırsatı vermesi gibi nedenlerle de olumlu bakış açıları ortaya çıkmıştır. Döşemealtı bölgesinin göç alması, şehrin kalabalığı, gürültüsü ve yoğunluğundan kaçma ile de ilgilidir. Döşemealtı nüfusu daha azdır ve nüfus artış hızı düşüktür. Şehre yakındır ama aynı zamanda doğal yaşama sahiptir. Antalya dağlarla çevrili olduğu için şehrin büyümesi sınırlı kalmış ve kuzeye doğru büyümektedir. Döşemealtı'nın en önemli sorunları olarak ulaşım sorunları, sosyal sorunlar (eğitim ve kültürel ihtiyaçlar) ve mekânsal sorunlar (çarpık kentleşme) belirtilmiştir (Okudan,2019: 153-172).

Döşemealtı'nda toplam ekilebilir alan 2012 yılında 96835 dekadır. Aksu'dan sonra ikincisidir, yani tarım arazisi açısından ikinci büyüklüktedir. 2016 yılında ise bu rakam 87124 dekar olmuştur. 6 yılda önemli bir azalma olmuştur.

“Çalışma sahasında tarım topraklarının kaybedilmesinin nedenleri: Tarım topraklarının insanların şahsi menfaatleri nedeniyle imara açılması, plansız ve çarpık kentleşme, yanlış tarım politikaları ve yasal düzenlemeler, toprakların miras yasası nedeniyle küçülmesi, tarımın rantabl olmayışı ve bu nedenle tarım topraklarının farklı sektörlere kayması ve benzeridir. Tarım alanları, imalat sanayi ve turizm baskısı altındadır.” (Doğan, 2018: 187 -201)

Döşemealtı Bölgesi'nin sınırları içerisinde Antalya'nın en önemli su kaynağı olan Kırkgöz Gölü ve kaynakları, önemli miktarda, orman varlığı, ciddi sayıda zeytin ağacı varlığı, Organize Sanayi Bölgesi, Toptancılar Sitesi, Kamyoncular Kooperatifi, Toplu Konut alanları, Karain Mağarası, Termessos antik kenti ve daha birçok üretim ve kültür ögesi bulunmaktadır. Anakente çok yakın olmasının yanında görece bozulmamış doğal çevresi ile Döşemealtı kentin dışındaki en cazip yerleşme alanı durumundadır. Döşemealtı'nın bu özelliğinin kendi felaketine neden olmasından korkulur. Bunun yaratacağı önemli risklerin başında birçok yerde olduğu gibi doğal ve tarihi çevrenin uğrayacağı tahribat bulunmaktadır. (Ercenk, 2010; 214).

4 Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, Döşemealtı bölgesinin yörük kışlak yerinden köye, köyden de kente dönüşümü anahatlarıyla ele alınmıştır. Antalya'nın batısı ve doğusunun artık yeterince kalabalıklaştığı düşünülürse Döşemealtı ilçesinin şehrin kuzeyinde gerek doğası ve iklimi gerek şehre yakınlığı ve sosyo-kültürel imkanları ile önemli bir çekim merkezi olduğu belirtilebilir.

Antalya iline ve yöre halkının ekonomisine yön veren Organize Sanayi Bölgesinin sınırları içerisinde olduğu, Antalya Bilim Üniversitesi, Antalya Y. Ziya Öner Fen Lisesi ve Antalya Erünel Sosyal Bilimler Lisesi gibi önemli eğitim kurumlarına ev sahipliği yaptığı, Toplu Konut İdaresi konutlarının bulunduğu, ilçe olması nedeniyle çeşitli kamu kurumlarının yer aldığı, pek çok özel eğitim ve sağlık kuruluşlarının yer seçtiği, Termessos, Karain Mağarası, Dağbeli Ariassos, Bademağacı Höyüğü, Kırkgöz Han ve Evidir Han gibi önemli antik yerleşim ve konaklama yerlerini de bünyesinde barındırdığı görülen Döşemealtı İlçesinin; hızla artan inşaat alanları, lüks konut projeleri ve nüfusu ile Antalya ilinde bir cazibe merkezi olmaya devam ettiği gözlenmektedir. Ancak kentin baskısının doğal ve tarihi çevreye vereceği zararlar düşünülmesi gereken konular arasındadır. Yitirilen doğa ve kırsal yaşam bir daha geri getirilemeyecektir.

Döşemealtı ilçesi, kırsal mekânın hızla metalaştığı, kırsal soylulaştırmanın sürdüğü, farklı toplumsal tabakaların yaşamını sürdürdüğü cazip bir yerleşim bölgesi haline gelmiş ve bu heterojen sosyal yapı, yeni sosyolojik araştırmalar için adeta bir laboratuvar işlevi görmeye başlamıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Grant Support: The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/ References

Mavisehirantalya. (2017). *Antalya'nın İlçeleri*. 20 Mart 2021 tarihinde <https://mavisehirantalya.wordpress.com/2017/05/04/antalyanın-ilceleri> adresinden erişildi.

Çelik, M. E. (2018). Döşemealtı'na iskân edilen Karahacılı Aşireti ve yayla göç yolunun incelenmesi. B. Koçakoğlu, B. Karanlı, D. Sustam, Z. Sula, H. İ. Yücel, ve A. Demir (Ed.), *Antalya Kitabı- Selçukludan Cumhuriyete Sosyal Bilimlerde Antalya* içinde (ss. 1057-1067). Konya: Palet Yayınlar.

Çiftçi-Yeşiltuna, D. (2016). *Küreselleşme ve kırsal dönüşüm, komşu mahalleden butik siteye*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Çilingir, T. ve Görgün E. K. (2018). *Hızla üzerine kent gelen köyün, kentleşme ile imtihanı: Uzundere, Planlama 2018; (Ek 1)*. 139-151.

Doğan, M. (2018). Antalya şehrinin (Muratpaşa, Kepez, Döşemealtı, Aksu, Konyaaltı) gelişmesinde etkili olan faktörler. *International Journal of Geography and Geography Education*, (38), 187-201. doi: 10.32003/iggei.426712.

Döşemealtı Belediyesi (2016). Döşemealtı/Konum. 20 Mart 2021 tarihinde <http://www.dosemealti.bel.tr/tr/m/dosemealti/konum.html> adresinden erişildi.

Ercenk, G. (2010). *Dünden bugüne Döşemealtı*. Antalya: Atso Yayını.

Güçlü, M. (1997). *XX. Yüzyılın ilk yarısında Antalya*. Antalya: Atso Yayını.

Güçlü, M. (2006). Batı Toroslarda dağ geçitleri, A. Erdoğan, (Ed.) *Tarihin içinden içinde* (ss.312-345). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Güçlü, M. (2018). *Antalya 1932*. İzmir: Er Yayıncılık.

Hansu, L. (2015). Antalya Büyükşehir Belediyesi plan kararlarının 6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu kapsamında değerlendirilmesi. *Planlama*, 25(2), 85-92.

Kapan, K. (2018). *Turizm faaliyetlerinin şehirselleşmeye etkileri: Antalya örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.

Keyder, Ç. ve Zafer Y. (2015). *Bildiğimiz tarımın sonu, küresel iktidar ve köylülük*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Nurettin V. L. (1944). *Antalya İkinci Dünya Harbi içinde nasıl güzelleşebildi?* İstanbul: Kenan Matbaası.

- Nüfusu. (2017). *Döşemealtı Nüfusu*. 20 Mart 2021 tarihinde adresi: https://www.nufusu.com/ilce/dosemealti_antalya-nufusu#:~:text=D%C3%B6%C5%9Femealt%C4%B1%20n%C3%BCfusu%202020%20y%C4%B1%C4%B1na%20g%C3%B6re%2069.300 adresinden erişildi.
- Okudan, Y. (2019). *How to develop a sustainable rural-urban fringe (ruf) from perspective of urban and rural actors? The case of Döşemealtı in Antalya*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Planlama Anabilim Dalı, Ankara.
- Orhan, G. ve Güneş-Yücel Y., (2019). Kırsal mekânın metalaşması ve soylulaştırmanın köy hâli: Doğanbey Köyü'nün dönüşümü. *MAD Journal*, 1(8). 8-42.
- Özdemir, T. (1943-1944). Antalya'da eğitimli okul faaliyeti. *Türk Akdeniz, Antalya Halkevi Dergisi*, (29-30-31), 7-10.
- Özen, M. A. (2019). *Küreselleşme sürecinde kırsalın dönüşümü ve tüketim: Bursa Cumalıkızık örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Bursa.
- Özgen, N. (2018). Doğa ve toplum. N. Özgen (Ed.). *Sosyal coğrafya* içinde, Pegem Yayınları.
- Perkins, H.C. (2006). Commodification: Resourcing rural areas. P. Cloke, T. Marsden ve P. Mooney (Ed.), *Handbook of rural studies* (ss.243-258). London: Sage Publications,
- Saraçoğlu, H. (1989). *Akdeniz Bölgesi*, MEB Öğretmen Kitapları Dizisi, 175. İstanbul.
- Sarı, C., Demirkaya, H., Kurt, S. ve Çeçen, B. (Eds.). (2012). *Dünden Bugüne Antalya* (2 ed.). Antalya: T. C. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Şen, B. (2005). Soylulaştırma: Kentsel mekânda yeni bir ayrışma biçimi. H. Kurtuluş (Ed.), *İstanbul'da kentsel ayrışma* içinde. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- TUİK, (2020) *Adrese dayalı nüfus tespit sistemi*. 20 Mart 2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210> adresinden erişildi.
- Uysal, A. B. (2017). Kırsalda koruma ve soylulaştırma ikilemi. *Ege Mimarlık Dergisi*, 36-39.
- Başaran Uysal, A. ve Sakarya, İ. (2013). Kırsal soylulaştırma ve turizmin kırsal yerleşimlere etkileri: Adatepe ve Yeşilyurt Köyleri. G. Güldal, ve M.G. Fehim (Ed.), *8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 36. Kolokyumu, Bildiriler kitabı (7-8-9 Kasım 2012)* (ss.579-598). TMMOB Şehir Plancıları Odası, Ankara.
- Ülken, H. Z., Kösemihal N. Ş. ve Tanyol, C. (1950). Karataş Köyü monografisi. *Sosyoloji Dergisi*, 85-103.
- Williams, P. (2015). Mekansal yeniden inşa ile sınıf oluşumu Avustralya Britanya ve Birleşik Devletlerdeki mutenalaştırmaya ilişkin bir yeniden değerlendirme. Smith N. ve Williams P. (Ed.) *Kentin mutenalaştırılması* içinde (ss. 83-111). İstanbul: Yordam Kitap.
- Yenigül, S. B. ve Cihangir-Çamur K. (2013). Saçaklanma Dinamiklerinin yerleşimlerin dönüşümüne etkisi: Kırsaldan kentsele Ankara/Pursaklar. *İdealkent*, 4 (9), 198-231.
- Yenigül, S. B. (2017). Kırsal kalkınma politikalarında yeni yaklaşımlar ve bu yaklaşımların Türkiye'nin kırsal kalkınma politikalarına etkisi. *Planlama* 27 (1), 16-25. doi: 10.14744/planlama.2016.47450.
- Yenigül, S. B. (2016). Kırsal soylulaştırma: Soylulaştırma sürecinin kırsaldaki yansımaları. *Mimarlık Dergisi* (391), 61-65.